

Xana i yini mutundzi?

Munhu un'wana na un'wana (wa laha kaya kumbe muhlapfa) loyi a tundzelaka tinhundzu eAfrika-Dzonga, ku katsa na ntundzo wa switirhisiwa swo famba hi ntambhu (CTC).

Mutundzi un'wana na un'wana wa tinhundzu ematikwenimambe wa muhlapfa (xik. munhu hi yexe kumbe khamphani) loyi a tsakelaka ku tundza tinhundzu ku nghena eAfrika-Dzonga u fanele a titsarisela tanihi hi mutundzi no hlawula ejente leyi tsarisiweke leyi kumekaka laha Afrika-Dzonga, mutundzi yoloye u ta tsarisiwa leswaku a tundza tinhundzu ku nghena eAfrika-Dzonga.

'Ejente leyi tsarisiweke' yaleyo yi fanele yi teka vutihlamuleri hinkwabyo bya swiendlo swa murhangeri wa muhlapfa mayelana na nghingiriko wun'wana na wun'wana wa bindzu na Khasitomo. Ku vona [leswi ntundzo wu tirhisaka xiswona, tilika laha](#).

Loko muendli wa xikombelo ku ri munhu wa enthithi ya matikomambe:

- U fanele a hlawula ejente leyi tsarisiweke hi ku tirhisa DA 185 D;
- A nga yimeriwangi hi ejente leyi kumekaka laha Afrika-Dzonga, xikombelo xi fanele xi langutisiwa kambe xi fanele xi yimisiwa ku fikela laha ejente leyi pfumeleriweke yi nga ta hlawuriwa hi khamphani ya matikomambe; na
- Leyi nga enthithi ya khamphani, khopi leyi hlambanyiweke ya xitsariwa xo tumbuluxa kumbe setifikheti yin'wana na yin'wana leyi humesiweke hi ku ya hi milawu ya tiko laha munyiki wa layisense wa muhlapfa kumbe munhu loyi a tsarisiweke a hlanganisiwaka, ku tsarisiwa kumbe ku voniwa leswi tiyisisaka nhlanganiso wolowo yi fanele yi rhumeriwa hi nkarhi wo endla xikombelo.

Tienthithi ta matikomambe leti basiselaka humeso wa misava hinkwayo wa nhundzu ku hundza hi le Afrika-Dzonga a ti fanelangi ku titsarisela na Khasitomo.

Ku hava sekhurithi leyi lavekaka enkarhini wa ntsariso. Hambiswiritano, Khasitomo yi hlayisa mfanelo yo sindzisa sekhurithi hi ku ya hi xiyimo xa nxungeto xa muendli wa xikombelo.

Ejente leyi Tsarisiweke leyi hlawuriweke hi murhangeri wa muhlapfa u fanele a teka vutihlamuleri byo helela eka swiendlo swa murhangeri wa matikomambe mayelana na nghingiriko wun'wana na wun'wana wa bindzu na Khasitomo.

Varhumeri va tinhundzu ematikwenimambe lava tsarisiweke va fanele va tlhela va titsarisela tanihi mutirhisi wa EDI loko ku ve u ta rhumela CCD ya yena eka Khasitomo. Loko a tirhisa ejente ya Mbhasiso ya Khasitomo kumbe Ejente leyi Tsarisiweke a nga fanelangi ku titsarisela tanihi mutirhisi wa EDI.

Xana hi rhi endlelo ro tsarisa tanihi hi Mutundzi?

Loko u ri mutundzi loyi a ha lavaka ku sungula u fanele u tata tifomo ta DA185 na DA185.4A1 no ti rhumela eka Tihofisi ta Khasitomo laha khodi ya tilayente ya Khasitomo na Ekisayizi yi nga ta nyiketiwa eka yena.

Switsariwa leswi faneleke ku heleketa xikombelo:

- Vumbhoni bya adirese ku nga akhawunti ya ka masipala na ya gezi;
- Khopi ya wena leyi hlambanyiweke ya vutitivisi.

Ku suka eka Muhlayisi wa Switsariwa wa Tikhampani, khopi leyi hlambanyiweke ya leswi xin'we xa leswi landzelaka:

- Ntsariso wa Khoporexini leyi pfalekeke;
- Ntsariso wa khamphani.

Tikhopi leti hlambanyiweke ta switsariwa leswi landzelaka:

- Mapapila ya [VAT](#), [IT](#), [PAYE](#), [SDL](#), na [UIF](#) yo suka eka SARS ku tiyisisa vuxokoxoko bya ntsariso wa xibalo;
- Xintshuxo/mpfumelelo kumbe vulawuri byin'wana tanihiloko swi fanerile.
- Akhawunti ya ka Telkom na/kumbe ya selifoni leyi nga na vukhale byo tlula tinhweti ti3 ku tiyisisa vuxokoxoko bya vutihlanganisi;

Xin'we xa leswi landzelaka xi tiyisisa vuxokoxoko bya le bangi:

- Cheke leyi suriweke;
- Khopi leyi hlambanyiweke no vonaka kumbe xititimende ntiyiso xa le bangi lexi tiyisaka vito ra mukhomi wa akhawunti, nomboro ya akhawunti na khodi ya rhavi;
- Papila ra ntiyiso ro huma ebangi leri nga tsariwa eka phepha leri nga na xigandlo; kumbe
- Xititimende xa ntiyiso xa le bangi.

U fanele u ri na vukhale byo tlula 21 wa malembe no va na adirese ya nkarhi hinkwawo eRSA.

Loko xikombelo xa wena xi ri xo kuma layisense ya vuhlayiselo, ejente ya mbhasiso kumbe mususi wa tinhundzu leswi landzelaka swa tirha:

- Tihakelo leti faneleke eka xikombelo; na
- Laha vuhlayiselo byi khumbhekaka, kungu ra vuhlayiselo lebyi gangisiweke.

U titsarisela njhani tanihi Mutundzi

- Tata fomo ya xikombelo leyi lavekaka na anekijara (tianekijara) leti faneleke.
 - [DA185 - Application form: Registration/Licensing of Customs and Excise Clients](#)
 - [DA 185.4A1 - Registration Client Type 4A1- Importer](#)
- Rhumela switsariwa hinkwaswo swo seketela eka [Hofisi ya Khasitomo na/kumbe Ekisayizi](#) ya le kusuhi.
- Hakela sekhurithi loko swi fanerile.

U titsarisela njhani tanihi Mutundzi wa Muhlapfa

Vatundzi wa vahlapfa/varhumeri va tinhundzu ematikwenimambe va vahlapfa na vasusi va tinhundzu leti sirheleriweke leyi pfaleriweke hi gondzo, lava vuriwaka 'varhangeri va vahlapfa'. Hi nkarhi wun'we, va fanele va hlawula 'ejente leyi tsarisiweke' leyi kumekaka laha Afrika-Dzonga. Vatundzi na varhumeri va tinhundzu ematikwenimambe va fanele va yimeriwa hi 'ejente leyi tsarisiweke' ya le Afrika-Dzonga loyi a tekaka vutihlamuleri hinkwabyo bya swiendlo swa murhangeri wa muhlapfa mayelana na ngingiriko wun'wana na wun'wana wa bindzu na Khasitomo. Loko a tshunelela ejente leyi tsarisiweke ya le SA, va fanele va humesa switsariwa ku tiyisisa vutitivisi bya vona na switsariwa swa bindzu leswi faneleke.

Xana hi tihhi tifomo leti lavekaka eka ntsariso tanihi Mutundzi wa muhlapfa?

- [DA 185 - Application form: Registration/Licensing of Customs and Excise Clients](#)
- [DA 185.4A1 - Registration Client Type 4A1 - Importer](#)
- [DA185D - Nomination of Agent](#)

Xana tifomo ta ntsariso wa mutundzi ti kumeka kwihi?

Tifomo to endla xikombelo ta kumeka laha hansi kumbe ehofisini yin'wana na yin'wana ya Khasitomo.

Xana u rhumela kwihi tifomo?

Tifomo to endla xikombelo ti fanele ti rhumeriwa eka [Hofisi ya Khasitomo ya le kusuhi](#).